

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Financování územní samosprávy – případová studie obce
Čimelice**

Lukáš Jaroslav Krejčík

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lukáš Jaroslav Krejčík

Ekonomika a management

Název práce

Financování územní samosprávy – případová studie obce Čimelice

Název anglicky

Financing of Local Government – Case Study of Municipality Čimelice

Cíle práce

Bakalářská práce bude věnována oblasti územní samosprávy, konkrétně rozpočtu obce. Cílem práce bude zhodnotit relevanci struktury obecního rozpočtu vybrané obce. Částečným cílem, který povede k naplnění hlavního cíle, bude rozbor struktury rozpočtu obce Čimelice. Dále pak bude cílem posoudit podobu rozpočtu prostřednictvím běžně využívaných metod hodnocení.

Metodika

Případová studie bude provedena na příkladu rozpočtu obce Čimelice. Potřebná data určená k popisu obce a rozboru rozpočtu budou získána z webových stránek obce Čimelice a Českého statistického úřadu. Součástí práce bude podrobný popis struktury rozpočtu, rozdělení příjmů a výdajů a identifikace nejvýznamnějších položek. S tím bude spojena i identifikace klíčových oblastí, na které se obec zaměřuje a které jsou důležité pro rozvoj obce. Relevance rozpočtu bude posouzena za využití běžně využívaných metod hodnocení.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

financování obce, hospodaření obce, finanční plán, obecní rozpočet, finanční analýza, územní samospráva

Doporučené zdroje informací

ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav; ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru : specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

KNÁPKOVÁ, Adriana; PAVELKOVÁ, Drahomíra; ŠTEKER, Karel. *Finanční analýza : komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4456-8.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy : teorie a praxe v ČR.*

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 23. 8. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Financování územní samosprávy – případová studie obce Čimelice" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu práce Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za jeho vedení, rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce.

Financování územní samosprávy – případová studie obce Čimelice

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje tématu financování územních samospráv a je pojata jako případová studie obce Čimelice. Cílem práce je zhodnotit relevanci struktury obecního rozpočtu vybrané obce. Částečným cílem, který povede k naplnění hlavního cíle, je rozbor struktury rozpočtu obce Čimelice v letech 2018–2022.

V teoretické části je za pomoci současné odborné literatury a vědeckých článků vysvětlena problematika financování územní samosprávy a základní pojmy k ní se pojící. Také jsou zde představeny metody, které jsou vhodné k naplnění cíle práce.

V praktické části je představena obec Čimelice a následuje analýza rozdělena na tři části, kterými jsou rozpočtové hospodaření, ukazatelé likvidity a ukazatelé zadluženosti. Součástí je i rozbor struktury rozpočtu.

Na základě analýzy provedené v praktické části bylo zjištěno, že obec Čimelice v měřeném období velmi dobře hospodaří se svými finančními prostředky.

Klíčová slova: financování obce, hospodaření obce, finanční plán, obecní rozpočet, finanční analýza, územní samospráva

Financing of Local Government – Case Study of Municipality Čimelice

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of local government financing and is conceived as a case study of the municipality of Čimelice. The aim of the thesis is to evaluate the relevance of the municipal budget structure of the selected municipality. A partial objective, which will lead to the fulfilment of the main objective, is the analysis of the structure of the budget of the municipality of Čimelice in 2018-2022.

In the theoretical part, the issue of local government financing and the basic concepts related to it are explained with the help of current literature and scientific articles. It also presents the methods that are suitable to meet the objective of the thesis.

In the practical part, the municipality of Čimelice is introduced and the analysis is divided into three parts, which are the budgetary management, liquidity indicators and debt indicators. The analysis of the budget structure is also included.

Based on the analysis carried out in the practical part, it was found that the municipality of Čimelice managed its financial resources very well in the period under review.

Keywords: municipal financing, municipal management, financial plan, municipal budget, financial analysis, local government

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Financování municipalit v teorii	13
3.2 Formát územní samosprávy	14
3.2.1 Orgány obce	14
3.3 Formát financování územní samosprávy	15
3.3.1 Teorie fiskálního federalismu	15
3.3.2 Modely fiskálního federalismu	16
3.4 Rozpočet územní samosprávy	17
3.4.1 Struktura rozpočtu územní samosprávy	18
3.4.2 Příjmy.....	18
3.4.3 Výdaje.....	21
3.4.4 Efektivnost výdajů	22
3.4.5 Zadluženost obcí	24
3.5 Finanční analýza obce	25
3.5.1 Vstupní data pro finanční analýzu obce.....	25
3.5.2 Využití finanční analýzy obce	26
3.5.3 Metody finanční analýzy	26
3.5.4 Vybrané ukazatele.....	27
4 Případová studie obce Čimelice	29
4.1 Charakteristika obce Čimelice	29
4.2 Analýza rozpočtu	30
4.2.1 Rozpočtové hospodaření.....	30
4.2.2 Ukazatelé likvidity	35
4.2.3 Ukazatelé zadluženosti	36
5 Zhodnocení a doporučení	39
6 Závěr.....	41
7 Seznam použitých zdrojů	42
8 Seznam tabulek a grafů	46
8.1 Seznam tabulek	46

8.2	Seznam grafů.....	46
-----	-------------------	----

1 Úvod

Obec je základním kamenem českého politického systému, ale především systému samospráv. V Ústavě České republiky (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1992) je stanoveno, že Česká republika je rozdělena do obcí, které tvoří základní územní samosprávné jednotky, a krajů, které představují vyšší územní samosprávné celky. Tato struktura organizace územní samosprávy umožňuje efektivní správu a řízení na lokální i regionální úrovni. Obce mají odpovědnost za záležitosti na místní úrovni, zatímco kraje zahrnují větší území a plní koordinační a správní funkce ve věcech regionálního významu.

Každý občan má právo ovlivnit dění ve své obci. Má možnost volit členy zastupitelstva, ale také možnost jím být zvolen. Nejdůležitější náplní práce zastupitelů a hlavních představitelů obce je hospodaření s financemi, které významným způsobem ovlivňuje fungování a rozvoj místních samospráv. Každý občan má přístup k všem zásadním informacím, které se hospodaření týkají.

Pro pochopení problematiky financování územní samosprávy je důležité vnímat vztah mezi obcí a státem v českém právním prostředí. Tato problematika se stává stěžejním tématem, zejména v kontextu České republiky, kde decentralizace správy a přenos odpovědností na úroveň obcí a krajů hraje významnou roli v procesu budování moderního a efektivního veřejného sektoru.

Práce se v teoretické části zabývá formátem financování územní samosprávy. Představuje teorii fiskálního federalismu. Práce se dále zaměřuje na rozpočet a jeho položky. Také se věnuje tomu, jak rozpočet vzniká a jaká se k tomu vážou pravidla. Jednou z částí je i efektivnost zacházení s výdaji a zadluženost obcí. Na závěr teoretické části je kapitola o finanční analýze, která tuto oblast charakterizuje a zároveň jsou zde zvoleny vhodné ukazatele pro splnění cíle této práce.

Analýza je v praktické části rozdělena na tři části. V první části se práce věnuje samotnému rozpočtu. Jsou v ní popsány trendy v příjmech a výdajích a vybrané ukazatele týkající se salda, stability a soběstačnosti. Ve druhé části jsou analyzovány ukazatele likvidity, mezi které patří okamžitá, pohotová a běžná likvidita, a ve třetí části je analyzováno zadlužení obce a ukazatelé s tím spojené.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce je věnována oblasti územní samosprávy, konkrétně rozpočtu obce. Cílem práce je zhodnotit relevanci struktury obecního rozpočtu vybrané obce. Částečným cílem, který povede k naplnění hlavního cíle, je rozbor struktury rozpočtu obce Čimelice. Dále pak je cílem posoudit podobu rozpočtu prostřednictvím běžně využívaných metod hodnocení.

2.2 Metodika

Případová studie je provedena na příkladu rozpočtu obce Čimelice. Potřebná data určená k popisu obce a rozboru rozpočtu jsou získána z webových stránek obce Čimelice a Českého statistického úřadu. Součástí práce je podrobný popis struktury rozpočtu, rozdělení příjmů a výdajů a identifikace nejvýznamnějších položek. S tím je spojena i identifikace klíčových oblastí, na které se obec zaměřuje a které jsou důležité pro rozvoj obce. Relevance rozpočtu je posouzena za využití běžně využívaných metod hodnocení.

3 Teoretická východiska

V první části jsou nejprve zmíněni autoři, kteří se danou problematikou zabývají. V další části je představena teorie fiskálního federalismu, rozpočet, zadluženost a efektivnost obce. Na závěr je představena teorie finanční analýzy a vybrané ukazatele pro praktickou část.

3.1 Financování municipalit v teorii

Autorům, kteří se zabývají problematikou financování regionů a samospráv státem se věnuje Oreziak (2018). Slavným autorem byl americký ekonom Richard Musgrave, jehož kniha *The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy* se stala jeho nejčastěji citovaným dílem. V této knize byl poprvé pojmenován a popsán termín fiskální federalismus, který popisuje fungování veřejných financí. Studium tohoto fenoménu se zabýval Wallace E. Oates. V roce 1972 vydal svou první knihu s názvem *Fiscal Federalism*.

Dalším významným ekonomem, který se tématu věnoval byl držitel Nobelovy ceny za ekonomii James M. Buchanan (Buchanan, 1995, stránky 19-28). Proslavil se především pracemi o konstitucionalismu a teorii veřejné volby. V roce 1995 vydal ve vědeckém časopise *Publius: The Journal of Federalism* článek s názvem *Federalism as an ideal political order and an objective for constitutional reform*, ve kterém propojil ideu konstitucionalismu s federalismem.

V Česku se problematikou zabývá Jitka Peková v publikaci *Finance územní samosprávy* nebo Romana Provoznicová v publikaci *Financování měst, obcí a regionů*. Obě autorky se věnují české legislativě i fungování veřejných ve srovnání s ostatními státy Evropské unie. K tématům veřejných financí se pravidelně vyjadřuje viceguvernerka České národní banky Eva Zamrazilová. Odbornými publikacemi přispívá také ekonomka Irena Szarowská.

O finanční analýze pojednávají v Česku Petra Růčková, Marek Vochozka, Miroslav Máče, Adriana Knápková, Drahomíra Pavelková, Daniel Remeš a Karel Šteker.

3.2 Formát územní samosprávy

Územní samospráva je definována sedmou hlavou ústavy (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1992). Základními a nejmenšími územními samosprávami jsou obce. Ty jsou součástí vyšších územních samosprávních celků, které se nazývají kraje. Obec lze vytvořit nebo zrušit pouze pomocí ústavního zákona. Obec je spravována zastupitelstvem, které koná v rámci své zákonem stanovené působnosti a vydává obecně závazné vyhlášky. Volba členů zastupitelstev probíhá tajně zpravidla každé čtyři roky. Jako veřejnoprávní korporáty mají obce možnost vlastnit majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu.

Peková (2011, stránky 19-20) uvádí, že veřejná správa se v České republice skládá ze státní a územní samosprávy. Veřejná správa rozlišuje úrovně ústřední, krajskou, okresní a obecní. Dalšími dvěma zvláštními úrovněmi jsou hlavní město Praha a úřady se zvláštními územními obvody, což se týká například národních parků. Svoji samosprávu mají kromě obecní úrovně také krajské úřady v rámci úrovně krajské. Územní samospráva vznikala přirozeně nebo uměle. Přirozeně vznikaly obce a města, které tvořili obyvatelé sídlící na stejném území. Ti zde měli a stále mají možnost rozvíjet své ekonomické aktivity. Obec je základem naší společnosti a stejně tak je základním stupněm územní samosprávy. V České republice používáme termín základní územní samosprávný celek. Jeho kompetencí je zajištění služeb svým občanům. Uměle jsou vytvořeny vyšší stupně územní samosprávy, které se v České republice nazývají vyšší územní samosprávní celky. V nich jsou zahrnuta všechna města a obce z dané určené regionální oblasti. Všechny stupně územní samosprávy sdílejí tři typické rysy. Jsou to geograficky ohraničené územní celky, které tvoří společenství občanů a mají na starosti samosprávu veřejných záležitostí.

3.2.1 Orgány obce

Čmejrek, Bubeníček & Čopík (2010, stránky 39-49) definují jako hlavní orgány obce zastupitelstvo, radu obce, starostu, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Statutární města jsou zvláštním typem obce, které mohou rozlišovat městské části nebo městské obvody v rámci svého území. Městské obvody i městské části mají vlastní orgány. Statutární město jako celek spravuje zastupitelstvo města, magistrát a primátor. Zastupitelstvo obce je voleno občany v obecních volbách. Počet členů zastupitelstva je stanoven zákonem na základě

počtu obyvatel. Zastupitelstvo se schází zpravidla alespoň jednou za měsíc. Jeho zasedání je veřejné. K platnému rozhodnutí, usnesení nebo volbě jsou potřeba hlasy více než poloviny zastupitelů. Zastupitelstvu se zodpovídá rada obce, v jejíž čele je starosta. Rada volí zastupitelstvo v obcích s více než patnácti zastupiteli. Rada přichází s návrhy na jednání zastupitelstva a následně dohlíží na jejich plnění. Starosta reprezentuje a zastupuje obec navenek. Jeho rolí je řídit jednání zastupitelstva i rady. V jeho nepřítomnosti je zastoupen místostarostou. Z ekonomického hlediska je starosta odpovědný za včasné objednání přezkumu hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok. Starosta jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu. Tajemník obecního úřadu spravuje obecní úřad, který plní úkoly zadané zastupitelstvem. Obecní úřad také vypomáhá s činností komisím a výborům. Výbory jsou orgány zastupitelstva, kterému mohou předkládat návrhy a stanoviska. Vždy jsou zřízeny finanční a kontrolní výbor. Finanční výbor má na starosti kontrolu hospodaření s finančními prostředky obce a majetkem. Kontrolní výbor pak hlídá plnění usnesení zastupitelstva. Rada má možnost zřídit komisi, která přichází se svými stanovisky a návrhy. Komise může mít výkonnou funkci v případě svěřené výkony působnosti.

3.3 Formát financování územní samosprávy

3.3.1 Teorie fiskálního federalismu

Teorie fiskálního federalismu byla podle Provozníkové (2015, str. 37) rozpracovaná a studovaná v anglosaských zemích ve druhé polovině 20. století. Jedním z hlavních důvodů vzniku této teorie byla neefektivní alokace finančních prostředků z veřejných rozpočtových soustav. Významnými představiteli této teorie v této době byli Wallace E. Oates, Richard Musgrave, James Buchanan, Charles Tiebout a Paul Bernard Spahn. Wallace E. Oates chápe fiskální federalismus jako teorii, která popisuje zacházení s financemi nejen v systémech založených na federativním uspořádání, ale ve všech politických systémech. Každý veřejný sektor zvlášť je z ekonomického hlediska federativní.

Peková (2011, stránky 85-89) říká, že fiskální federalismus funguje prostřednictvím používání různých nástrojů federální vládou, hlavně federálních daní, dotací a finančních a materiálních transferů sociálním skupinám a regionům. Součástí teorie fiskálního federalismu je hledání vhodné míry decentralizace, při které bude alokace veřejných financí nejefektivnější. Zkoumá se míra decentralizace při alokování, redistribuci a stabilizaci

veřejných financí. Míra decentralizace se také zkoumá u vlivu státních netržních činností na územní samosprávu. Pozorována je i vertikální a horizontální struktura rozpočtové soustavy. S rozpočtovou soustavou je spojena efektivnost a způsob, kterým se finance rozdělují, ať už je to formou dělení daní nebo transferů. V rámci rozpočtové soustavy se zkoumá optimalizace finančních vazeb napříč rozpočty. Míra fiskální centralizace se měří podílem veřejných příjmů nebo výdajů na HDP. S mírou decentralizace se kromě optimálního rozdělení pravomocí zkoumá i odpovědnost. Zákonem je stanoveno, že územní samospráva si je zodpovědná za zákonná ustanovení, dluhové financování nebo své závazky.

Mezi zásady fiskálního federalismu patří podle Provozníkové (2015, str. 49) rozdílnost, centralizace přerozdělování, centralizovaná stabilizace, lokační neutralita, vyrovnání fiskální pozice a zajištění minimální úrovně veřejných služeb všem občanům. Rozdílnost se váže k důrazu na preference obyvatel. Centralizace souvisí s kompetencemi ústřední vlády, která má dostatek informací a ekonomických nástrojů pro přerozdělování financí a pro stabilitu a růst celého území. Všechny tyto zásady ale nejsou společně kompatibilní, z čehož vyplývá, že fiskální systém je dán kompromisem. Roli hrají i historické či jiné souvislosti na daném území.

3.3.2 Modely fiskálního federalismu

V teorii fiskálního federalismu rozlišuje Provozníková (2015, stránky 38-40) tři modely podle míry decentralizace. Jsou to decentralizovaný, kombinovaný a centralizovaný model.

a) Decentralizovaný model

Decentralizovaný model je dle Pekové (2011, str. 148) založený na úplné soběstačnosti územních samospráv. Ta je ale nereálná vzhledem k tomu, že nedokážou v každém okamžiku mít na svém příjmovém účtu rozpočtu takový objem finančních prostředků, aby byly uhrazena maximální výše výdajů. Jedná se tedy jen o teoretický model.

Pavel Zdražil (2019, stránky 8-10) ve své analýze posuzoval udržitelnost decentralizovaného modelu. Pro malé a nejmenší obce (do 5 tisíc obyvatel) se model jeví jako velmi problematický. V krátkodobém horizontu by bylo možné řešit ohrožení budoucího rozvoje menších obcí úpravou parametrů rozpočtového určení daní. Avšak z dlouhodobé perspektivy by efektivnějším řešením mohlo být racionalizovat strukturu obcí

prostřednictvím konsolidace nebo následovat trendy reforem, jak to dělají západní země. Z analýzy vyplývá, že příjmy i výdaje souběžně rostou. Na straně běžných výdajů existuje rigidnost, která vyplývá z legislativy. Na straně kapitálových výdajů naopak existuje autonomie. Výdaje alokované do aktuální spotřeby služeb jsou stále více populární, a to především u malých a nejmenších obcí. Děje se to na úkor spotřeby v ostatních oblastech a hlavně investic. Tím se na jednu stranu udržuje nebo zlepšuje aktuální kvalita života, ale potenciál se rozvíjet do budoucna výrazně klesá.

b) Centralizovaný model

V centralizovaném modelu má podle Pekové (2011, str. 146) centrální vláda větší kontrolu nad fiskálními otázkami a rozhodováním. Regionální úrovně mají omezenou fiskální autonomii a jsou více závislé na financování a pokynech z centrální vlády. Centralizovaný model může být implementován v případech, kdy je důležitá jednotná politika nebo kdy jsou výrazné rozdíly v ekonomickém výkonu mezi různými regiony. Hlavním nástrojem je účelová dotace. O přerozdělení dotací ze státního rozpočtu rozhodují zákonodárci. Tento model byl například v Československu před rokem 1990.

c) Kombinovaný model

Provazníková (2015, str. 40) říká, že kombinovaný model obsahuje centralizační i decentralizační prvky. Příjmy putují do státního rozpočtu, odkud jsou distribuovány mezi nižší úrovně, které jsou zodpovědné za své hospodaření s přerozdělenými financemi. Státní rozpočet je jediný soběstačný v tomto uspořádání. Jedná se o model nejčastěji používaný v praxi.

3.4 Rozpočet územní samosprávy

Rozpočet je podle Pekové (2011, stránky 211-216) nejdůležitější částí finančního systému na úrovni územní samosprávy. Staví se na jedno rozpočtové období, které trvá jeden rok, ale všechny etapy rozpočtového procesu zabírají 1,5–2 roky. Návrh rozpočtu sestavuje odpovědný výkonný orgán. Před samotným schválením volenými orgány je projednán volenými a poradními orgány. Výkonné orgány zodpovídají za plnění rozpočtu a průběžně ho kontrolují. Pokud rozpočet není schválený do začátku rozpočtového období, vychází

samospráva z rozpočtového provizoria, které vychází z uplynulého rozpočtového období nebo z plánovaného rozpočtu. To upřesňují rozpočtová pravidla. Mezi další základní zásady rozpočtu spadají realnost a pravdivost příjmů a výdajů, úplnost, jednotnost, hospodárnost a efektivita. Rozpočet je publikován veřejně pro občanskou kontrolu. Kontrolován je ale hlavně finanční kontrolou, kterou zajišťuje nezávislý kontrolní subjekt, např. auditor nebo krajský úřad.

Pravidla hospodaření obcí jsou zakotvena v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Ten mimo jiné stanovuje, že finanční hospodaření územních samosprávných celků a svazků obcí je řízeno pomocí jejího ročního rozpočtu a střednědobého výhledu rozpočtu. To znamená, že tyto samosprávné jednotky plánují a sledují své finanční operace prostřednictvím ročního rozpočtu, který stanovuje příjmy a výdaje na jednotlivý kalendářní rok. Současně vytvářejí střednědobý výhled rozpočtu, což je perspektiva na delší časové období, obvykle na několik následujících let. Tato střednědobá perspektiva jim umožňuje plánovat a koordinovat své finanční aktivity s ohledem na dlouhodobější cíle a potřeby. Tímto způsobem se snaží zajistit stabilní a udržitelné financování svých činností a projektů.

3.4.1 Struktura rozpočtu územní samosprávy

Příjmy a výdaje v rozpočtu Provazníková (2015, stránky 101-102) dělí podle rozpočtové skladby, také nazývané rozpočtová klasifikace. Podle ní jsou tříděny všechny peněžní operace veřejných rozpočtů. Ačkoli je třídění kompatibilní s mezinárodními statistickými standardy, nemá žádnou bezprostřední návaznost na právo Evropské unie. Rozlišuje se kapitální, odvětvové, konsolidační a druhové třídění příjmů a výdajů. Kapitální třídění se týká pouze státního rozpočtu, kde je 48 kapitol. Odvětvové třídění rozlišuje šest skupin podle odvětvích. Konsolidační třídění se skládá se záznamových jednotek a umožňuje vyloučení duplicit na základě interních transferů mezi fondy. Dochází ke korekci příjmů i výdajů.

3.4.2 Příjmy

Jako základní třídění příjmů uvádí Provazníková (2015, str. 106) druhové třídění. Příjmy se dělí na vlastní příjmy a přijaté dotace. Vlastní příjmy jsou buď kapitálové nebo běžné. Kapitálové příjmy jsou příjmy z dlouhodobého a dlouhodobého finančního majetku. Běžné příjmy jsou daňové a nedaňové. Daňové příjmy jsou nejvýraznější položkou příjmů. Patří

mezi ně daň z příjmu fyzických a právnických osob, majetkové daně, místní poplatky, daň z hazardních her a soudní a správní poplatky. Nedaňové příjmy jsou příjmy z vlastní činnosti, z prodeje nekapitálového majetku a příjmy sdílené s nadnárodním orgánem. Zahrnutý jsou zde i přijaté sankční platby a splátky půjčených prostředků. Přijaté dotace se dělí stejně jako vlastní příjmy na běžné a kapitálové. Jak běžné, tak i kapitálové dotace jsou přijímány od veřejných rozpočtů ústřední a územní úrovně nebo ze zahraničí. Běžné dotace mohou být přijaty převodem z vlastních fondů, kapitálové dotace pak převodem ze státních finančních aktiv.

a) Daňové příjmy

Provazníková (2015, str. 110) uvádí, že po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 byla hlavním příjmem obcí daň z příjmu fyzických osob. Ta ze samostatně výdělečné činnosti šla obcím celá. Příjmy se rozdělovaly podle trvalého bydliště podnikatele. Obce také dostaly podíl daně z příjmu fyzických osob na závislé činnosti, zatímco zbylý podíl šel okresním úřadům. Obě části byly nejvýznamnějšími položkami daňových příjmů. Magistrální města dostávala celý podíl této daně. Podíl mezi obcemi a okresními úřady se v letech měnil. V roce 1995 byl 55 % pro obce a 45 % pro okresní úřady. Dalším daňovým příjmem je daň z nemovitých věcí, která se vztahuje k pozemkům a stavbám na nich. Výše daně z nemovitých věcí se určuje na základě katastrálního výměru a lokalizace nemovitosti. Místní samosprávy stanovují sazby daně, které mohou být rozdílné v jednotlivých obcích. Obce získávají 100 % výnosu. To se od roku 1993 nezměnilo.

Aktuální situace v roce 2024 je stanovena zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů. Kromě daně z nemovitosti se převádí podíl z celostátního hrubého výnosu daně. Tím se rozumí peněžní prostředky vybrané správcem daně během rozpočtového roku, ze kterých jsou odečteny vrácené prostředky. Tato částka nezahrnuje peníze získané z pokut a nákladů spojených s daňovým řízením. Peníze z celostátního hrubého výnosu daně jsou pak sdíleny se státním rozpočtem a přerozdělovány do rozpočtů obcí a krajů na základě procentuálního podílu na celostátním hrubém výnosu daní. Pro kraje je tato částka dále vynásobena procentem určeným pro každý kraj podle přílohy zákona. Pro obce se částka vypočítá tak, že se vynásobí procentem uvedeným ve vyhlášce Ministerstva financí, a to s ohledem na specifické procentuální podíly jednotlivých obcí na celostátním

hrubém výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. Základem pro výpočet nároku obce nebo kraje jsou peníze získané z celostátního hrubého výnosu daně, s výjimkou daně z příjmů právnických osob, kde je základ snížen o daně z příjmů právnických osob (s výjimkou daní vybíraných srážkou podle speciální sazby), kdy je samotným poplatníkem obec nebo kraj. Krajům jde 9,76 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. Obcím připadá 24,92 % z výnosu obou daní. Kromě toho dostanou obce dodatečně 1,5 % z celkového hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (vyjma daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle speciální sazby), a to podle počtu zaměstnanců ve městě či obci. Zbylé výnosy míří do státního rozpočtu.

b) Dotace

Peková (2011, str. 262) uvádí, že jelikož není financování nižších stupňů územní samosprávy soběstačné, dostávají územní rozpočty dotace z rozpočtové soustavy. Podle decentralizovaného modelu by se měly územní samosprávy financovat samy do výše maximální potřeby. Podle kombinovaného modelu fiskálního federalismu se financují do menší, průměrné nebo jinak stanovené výše potřeby. Problém je, že každá samospráva má své různé finanční potřeby. Dotace mají pomoci s udržení požadovaného standardu, který by měl být v rámci celého státu bez rozdílů stejný. Tvoří významnou část příjmů municipalit, jelikož finanční soběstačnost je nereálná.

Dotace se podle Pekové (2011, str. 136) rozdělují v podobě účelových a neúčelových dotací. Účelová dotace je finanční prostředek nebo forma podpory, která je poskytována s konkrétním a předem stanoveným účelem. Tato dotace má explicitní určení, na co může být použita. Finanční prostředky jsou vázány na konkrétní projekt, program nebo činnost a nemohou být použity na jiné účely. Účelové dotace jsou často využívány k podpoře specifických odvětví, programů nebo investic, které jsou považovány za veřejný prospěch. Neúčelová dotace je finanční prostředek nebo podpora poskytovaná bez specifického účelu nebo omezení využití. Příjemce neúčelové dotace má větší volnost v rozhodování o tom, jak tyto finanční prostředky použije. Může je využít na různé projekty, potřeby nebo aktivity podle vlastního uvážení. Neúčelové dotace jsou poskytovány s cílem podpořit obecně hospodářský rozvoj, sociální péči, vzdělávání nebo jiné oblasti, aniž by byly pevně vázány na konkrétní projekty.

3.4.3 Výdaje

Výdaje mohou být podle Pekové (2011, str. 278) z hlediska plánování rozpočtu plánované nebo neplánované. Plánované výdaje lze poměrně přesně naplánovat, jelikož se jedná o běžně se opakující výdaje. Týkají se správy a veřejné služby, policie, hasičů, sociální péče, infrastruktury, vzdělávání, kulturních akcí, rekreačních aktivit a ochrany životního prostředí. Investiční výdaje jsou vždy plánované. Neplánované výdaje jsou nahodilé a obtížně předvídatelné, proto je nutné vytvářet rezervy. Mezi situace, kdy je nutné neplánovaně sáhnout do územního rozpočtu, patří přírodní katastrofy, zdravotní krize, ale i pokuty nebo penále.

Peková (2011, stránky 279-282) uvádí, že výdaje se dle ekonomického hlediska rozlišují na běžné a kapitálové. Běžné výdaje se dále dělí na neinvestiční nákupy, transfery a půjčky. Pod kapitálové výdaje patří naopak investiční výdaje, transfery a půjčky. Běžné výdaje se pravidelně opakují, zatímco kapitálové jsou jednorázové. Většina výdajů je nenávratná, ale existují výjimky a to, když územní samospráva půjčuje krátkodobé finanční prostředky jinému subjektu rozpočtové soustavy. V běžných výdajích jsou z velké části tvořeny mandatorními výdaji. Mandatorní výdaje jsou obligatorní a jejich výše je určena zákony. Existuje názor, že mandatorní výdaj je každý výdaj schválen zastupitelstvem při schvalování rozpočtu na další rok nebo při jeho úpravě během rozpočtového roku, ale z pohledu veřejných financí k tomu nelze tímto způsobem přistupovat. Objem a struktura mandatorních výdajů vyplývá ze zákonných norem, podle kterých musí obce zajistit v požadovaném množství a kvalitě zajistit uvedené statky. Týká se to sociálního zabezpečení, bezpečnosti a školství. Vliv na mandatorní výdaje mají i velikosti skupin obyvatel, kterých se mandatorní výdaj bude týkat. Dále jsou ovlivňovány závazností uskutečnění jednotlivých opatření, důsledky jejich uskutečnění a časovým obdobím platnosti daných zákonných norem.

Pro ekonomické analýzy se podle Pekové (2011, stránky 282-285) využívá dělení výdajů na alokační, redistribuční a stabilizační. Do alokačních výdajů se řadí výdaje obcí na nákup služeb a uhrazení ztráty vlastních podniků. Velký vliv na výši výdajů má kromě rozsahu veřejného sektoru také pravomoci a odpovědnost za financování národních veřejných statků. Samospráva má možnost využít alokačních výdajů k stabilizaci a regulaci trhu nákupem služeb a vstupů od soukromého pro veřejný sektor. Redistribuční výdaje jsou

pouze malou částí rozpočtu. Jedná se o transfery poskytované obyvatelům obce v podobě kompenzací, sociálních dávek nebo příspěvků na bydlení. Nejsou nárokovatelné a slouží pouze jako doplněk. Na úrovni územní samosprávy se prostřednictvím stabilizačních výdajů ovlivňuje kvalita života v daném území. Obce jimi podporují vznik nových pracovních míst, aby došlo ke zvýšení zaměstnanosti a tím i menšímu vyplácení dávek, které územní rozpočet zatěžují. Jedním z klíčových faktorů je podpora růstu ekonomického potenciálu území, a to například prostřednictvím vybudování technické infrastruktury. Tímto způsobem může územní samospráva vytvářet podmínky pro ekonomický rozvoj, zlepšovat dostupnost služeb a přispívat k celkové prosperitě obyvatelstva v daném regionu.

V průběhu prvního pololetí roku 2023 dosáhly podle Ministerstva financí České republiky (2023a) celkové výdaje obcí částky 199,3 miliard Kč, což představuje meziroční nárůst o 9,4 %, tj. 17,1 miliardy Kč. Po očištění výdajů o přímé náklady na vzdělávání a dotace pro soukromé školy je objem výdajů 187,2 miliard Kč. Finanční prostředky obcí byly primárně směřovány do školství (32,4 miliard Kč), územním samosprávám (32 miliard Kč) a do dopravy (31,4 miliard Kč). Růst celkových výdajů způsobilo zejména zvýšení běžných výdajů o 14,7 % na 161,5 miliard Kč. Meziroční nárůst byl viditelný především u neinvestičních transferů nefinančním podnikatelům/právníckým osobám, kde došlo k růstu o 151,9 % na 12,4 miliardy Kč v důsledku změn ve vykazování dopravní obslužnosti. Naopak kapitálové výdaje obcí v červnu klesly o 0,7 % na 39,4 miliard Kč, především kvůli snížení investičních transferů nefinančním podnikatelům nebo právníckým osobám v rámci dopravní dostupnosti. Kapitálové výdaje byly o 17,1 % méně závislé na investičních transferech. Investiční potenciál obcí, vyjádřený ukazatelem očištěného provozního salda, dosáhl v prvním pololetí 56,2 miliard Kč. Kapitálové výdaje bez přijatých investičních transferů měly hodnotu 32,7 miliard Kč. Ke konci června obce nevyužily svůj investiční potenciál ve výši 23,5 miliard Kč (z toho 15,2 miliard Kč nevyužilo hlavní město Praha). Takové nevyužití investičního potenciálu je v polovině roku obvyklé, protože investiční akce se často realizují v druhé polovině a před koncem rozpočtového roku.

3.4.4 Efektivnost výdajů

Pro obce je podle Pekové (2011, stránky 292-293) důležité zacházet s financemi efektivně. Důsledkem decentralizace kompetencí je i postupný růst výdajů. Největší složkou jsou výdaje alokační. Při alokaci výdajů je kladen důraz na efektivnost kvůli zajištění

hospodárnosti a užitečnosti veřejného sektoru. Alokovat výdaje efektivně není lehkou záležitostí, protože se často jedná o paretovskou efektivnost nebo paretovské optimum.

To podle Sanderse (2021) nastává, když daný stav je považován za efektivní, pokud nelze dosáhnout zlepšení pro jednoho jednotlivce či subjekt, aniž by to vedlo ke zhoršení situace pro někoho jiného. Je to jakýsi ideál optima, kde již neexistují možnosti vylepšení, které by neznamenal nějakou formu kompenzace nebo ztráty pro někoho jiného.

Efektivností myslí Peková (2011, stránky 292-293) posouzení výsledku vztahu vstupů a výstupů. Obecnou tendencí veřejného sektoru je směřovat k neefektivnosti. Problémem je snaha maximalizovat vstupy, minimalizovat výstupy a nedostatek intenzivního tlaku na snižování nákladů. Další překážkou je definice veřejného zájmu, kterou nelze jednoznačně vystihnout.

Efektivnost je ovlivňována:

- a) způsobem rozhodování
- b) fungováním tržního systému
- c) konkurencí uvnitř lokálního sektoru
- d) způsobem financování veřejného sektoru
- e) zvolením vhodných kritérií na efektivní alokaci finančních prostředků
- f) systémem řízení veřejného sektoru
- g) správním použitím poznatků vědy a techniky při řízení i produkci veřejného sektoru

Národní ekonomická rada vlády (2022) (dále NERV) navrhuje jako jednu z variant šetření na provozu státu slučování obcí. Na základě jejich materiálu „Revize samosprávy a nákladů místní vlády“ by bylo vhodné zmenšit počet obcí s 1000 a méně obyvateli jejich sloučením. Tím by se dalo ve státním rozpočtu ušetřit až 10 miliard ročně. V porovnání s ostatními zeměmi Evropské unie vykazuje Česká republika nejmenší průměrnou velikost obce vzhledem k počtu obyvatel, a to kolem hodnoty 1700. Tato skutečnost jasně vystihuje specifický charakter české samosprávy, která se odlišuje od většiny evropských kolegů. Současně je celkový počet obcí v ČR extrémně vysoký, dosahující čísla 6254. Tento počet je nevídaný, s výjimkou Slovenska a Francie, což podtrhuje specifickou českého modelu místní samosprávy v evropském kontextu. V České republice je evidentní značná disproporce v počtu volených politiků, která překračuje hranici 60 000. Tato skutečnost nesouvisí pouze s velkým počtem obcí, ale také s výrazným nadměrným celkovým

personálním a dalším finančním zatížením spojeným se samosprávou, čítajícím téměř 30 % celkových výdajů vládního sektoru. V důsledku existence velkého počtu malých obcí dochází k neefektivnímu násobení činností, absence možnosti dosahovat úspor z rozsahu a kumulace volných zdrojů na úrovni každé obce, což vytváří prostředí, kde každá obec si udržuje svůj vlastní "polštář".

Tato struktura vede k vysokým nákladům na provoz jednotlivých obcí a vytváří neúměrnou zátěž pro celkové veřejné finance. Obce často nedisponují vlastními finančními prostředky, ale spoléhají na přerozdělování z rozpočtu RUD (rozpočtové určení daní). To komplikuje koordinaci územního plánování a rozvoje síťové infrastruktury, což může mít dalekosáhlé dopady na efektivitu a udržitelnost místní samosprávy v České republice.

3.4.5 **Zadluženost obcí**

Provazníková (2015, stránky 176-184) tvrdí, že decentralizovaný systém obcím způsobuje zadlužení. Obce financují dluh za pomoci bankovního úvěru od peněžních ústavů (nejčastěji Česká spořitelna, a.s., ale i Československá obchodní banka, a.s. a Komerční banka, a.s.), výnosů emitovaných komunálních dluhopisů a návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu a státních fondů. Obce využívají půjčky za účelem výstavby nebo rekonstrukce bytů a domů s pečovatelskou službou, školních a sportovních areálů, kanalizací, plynofikací, vodovodů, skládek a čističek odpadních vod. Také jimi předfinancují projekty Evropské unie a projekty ochrany životního prostředí.

Zadluženost podle Ministerstva financí České republiky (2023b) souvisí se samostatností a suverenitou obcí, které po roce 1993 začaly obracet na kapitálový trh, aby naplnily své potřeby rozvoje hlavně v zanedbané infrastruktuře. Celková zadluženost obcí v České republice postupně rostla až do roku 2013, kdy dosáhla 92,2 miliard Kč. Do roku 2016 klesla na 71,9 miliard Kč, kde stagnuje až do roku 2022, kdy byla na hodnotě 71,1 miliard Kč. Nejvyšší podíl na celkové zadluženosti mají Praha, Brno, Ostrava a Plzeň.

Kapitálové výdaje jsou podle Provazníkové (2015, stránky 176-184) z velké části využity na neziskové projekty, tudíž do budoucna negenerují žádný objem peněz na splacení dluhu. Dluh je pak splácen na úkor běžných příjmů, což má vliv na fungování obce a zabezpečení jejích základních funkcí. U malých obcí vzniká zadlužení i kvůli alokaci dotací a kritériím pro přidělování investičních dotací. Bývá vyžadováno, že obec se musí finančně spoluúčastnit na realizaci daného investičního záměru, což zvyšuje zadluženost především

právě malých obcí. Z důvodu finanční spoluúčasti na těchto projektech jsou obce nuceny si brát úvěr od finančního ústavu. To se týká i čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie.

Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, má obec zakázáno ručit za závazky fyzických a právnických osob, s několika výjimkami. Může ručit za:

- a) závazky vyplývající z úvěrové smlouvy, pokud jsou peníze určeny pro investice s finanční podporou ze státních zdrojů
- b) závazky vyplývající z úvěrové smlouvy, pokud jsou peníze určeny pro investice do obcí vlastněných nemovitostí
- c) závazky zřizované obcí, krajem nebo státem
- d) závazky s účastí obce, kraje nebo státu přesahující 50 %
- e) závazky bytových družstev
- f) závazky honebních společenstev

Právní jednání v rozporu s těmito ustanoveními jsou neplatná. Stát nenes odpovědnost za hospodaření a závazky obce, pokud si obec tuto odpovědnost nepřevzme smluvně. Obec je zároveň povinna chránit svůj majetek, sledovat plnění závazků dlužníků a zajistit, aby nedošlo k promlčení nebo zániku práv vyplývajících z těchto závazků.

3.5 Finanční analýza obce

Podle Růčkové (2021, str. 10) představuje finanční analýza systematický rozbor dat získaných z účetních výkazů.

Knápková, Pavelková, Remeš, Šteker (2017, str. 17) uvádí, že finanční analýza je vhodná ke komplexnímu posouzení finanční situace v našem případě obce. Sleduje, jestli zachází obec se svými aktivy efektivně, jestli splácí své závazky včas a jestli má vhodnou kapitálovou

3.5.1 Vstupní data pro finanční analýzu obce

Vstupní data pro finanční analýzu obce k provedení finanční analýzy obce jsou veřejně dostupné na tzv. úřední desce. Obec je na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, povinna zveřejnit ve svém sídle právní předpisy, které vydala v rámci své působnosti. Mezi tyto právní předpisy patří obecně závazné vyhlášky a

nařízení obce. Kromě toho je očekáváno, že obec zveřejní seznam hlavních dokumentů, mezi něž patří zejména rozpočet obce. Tímto způsobem je občanům umožněn snadný přístup k informacím, které se týkají platných právních předpisů a klíčových dokumentů o hospodaření obce, mezi které patří i obecní rozpočet nebo závěrečný účet obce za uplynulé roky.

3.5.2 Využití finanční analýzy obce

Finanční analýza obce je podle Knápkové, Pavelkové, Remeše a Štekera (2017, str. 53) důležitá pro efektivní a odpovědné zacházení s veřejnými financemi. Umožňuje přípravu podkladů pro lepší plánování a řízení rozpočtu obce.

3.5.3 Metody finanční analýzy

Mezi metody finanční analýzy patří podle Růčkové (2021, str. 49) metody elementární a metody vyšší. Elementární metody jsou tvořeny ze 4 skupin, které jako celek tvoří komplexní finanční rozbor. První je analýza stavových ukazatelů, která je vertikální nebo horizontální. Druhou je analýza rozdílových a tokových ukazatelů, kam patří analýza fondů a analýza cash flow. Třetí je přímá analýza intenzivních ukazatelů, kam patří ukazatelé rentability, aktivity, zadluženosti, likvidity, kapitálového trhu a cash flow. Čtvrtá je analýza soustav ukazatelů, kam patří Du Pontův rozklad a pyramidové rozklady.

a) Horizontální analýza

Horizontální analýza se podle Knápkové, Pavelkové, Remeše a Štekera (2017, str. 71) zaměřuje na změny v čase. Porovnává výkazy účtů nebo stavové ukazatele společnosti mezi dvěma nebo více obdobími. Cílem horizontální analýzy je identifikovat a posoudit změny výkazů účtů nebo stavových ukazatelů v průběhu času. Zjistit, jak se jednotlivé položky vyvíjejí v různých obdobích. Horizontální analýza se provádí výpočtem procentuální změny mezi dvěma obdobími. Pro každou položku se porovná hodnota v daném roce s hodnotou v předchozím roce a výsledek se vyjádří jako procento.

b) Vertikální analýza

Knápková, Pavelková, Remeš, Šteker (2017, str. 71) říkají, že vertikální analýza se zaměřuje na strukturu finančních výkazů v jednom konkrétním období. Zaměřuje se na poměr jednotlivých položek k celkové hodnotě ve stejném období. Cílem vertikální analýzy je porozumět struktuře finančních výkazů, identifikovat podíl každé položky na celkových příjmech nebo nákladech a posoudit, jak se jednotlivé části podílejí na celkové situaci. Vertikální analýza se provádí výpočtem procentuálního podílu jednotlivých položek na celkové hodnotě. Pro každou položku se hodnota vyjádří jako procento celkové hodnoty v daném období.

3.5.4 Vybrané ukazatele

V této podkapitole jsou představeny vybrané ukazatele, které budou využity pro zhodnocení hospodaření obce.

a) Saldo provozního rozpočtu a index provozních úspor

Saldo provozního rozpočtu neboli provozní přebytek je podle Pavlíka (2014, stránky 56-57) rozdíl běžných příjmů a běžných výdajů. Index provozních úspor je podílem provozního přebytku s běžnými příjmy. Optimální hodnota se pohybuje okolo 25 %. Hodnota ukazatele by neměla klesnout pod 10 %.

b) Ukazatel finanční stability

Pavlík (2014, str. 56) říká, že ukazatel finanční stability je podílem běžných příjmů s celkovými příjmy. Je ukazatelem soběstačnosti obce na celkových příjmech.

c) Okamžitá likvidita

Okamžitá likvidita podle Růčkové (2021, stránky 60-61) vyjadřuje schopnost okamžitě splatit své krátkodobé závazky pomocí dostupných finančních prostředků, které jsou bezprostředně k dispozici. Lze vypočítat poměrem peněžních prostředků s krátkodobými závazky. Doporučená hodnota se pohybuje mezi 0,2 – 0,6.

d) Pohotová likvidita

Růčková (2021, stránky 61-62) popisuje pohotovu likviditu jako poměr mezi tzv. pohotovými oběžnými aktivy, což znamená oběžnými aktivy bez zásob, a krátkodobými závazky, které mají splatnost do jednoho roku. Tento ukazatel poskytuje informaci o tom, jak efektivně a rychle by subjekt mohl splatit své nejblizsi finanční závazky, přičemž z do pohotovch oběžných aktiv nejsou zahrnuty zásoby. Doporučená hodnota se pohybuje mezi 1–1,5.

e) Běžná likvidita

Podle Vochozky (2020, str. 45) mer běžná likvidita schopnost spolenosti uspesne splatit své krátkodobé finanční závazky za pomoci svch oběžných aktiv. Tento ukazatel poskytuje informaci o tom, do jaké míry by firma byla schopna hladce uspokojit všechny závazky, které mají splatnost do jednoho roku, využitím svch momentálně dostupnch aktiv. Doporučená hodnota se pohybuje mezi 1,6–2,5.

f) Podíl závazků na celkovch prijmech

Opluštilová (2012, str. 70) vysvětluje, že tento ukazatel se často vyuiva při posuzování finančního zdraví obci a reflektuje, jak jsou zatíženy svými závazky. Při interpretaci je nutné brát vvahu omezení spojená se specifiky uctu závazků, které jsou zahrnuty do výpočtu. Ukazatel je zejména užitečný pro sledování vývoje v oblasti hospodaření obce, a to díky tomu, že odhaluje, jak efektivně obec zvládá své finanční závazky v čase

g) Výše dluhu na obyvatele

Kamenickova (2023) vysvětluje, že ukazatel výše dluhu na obyvatele sloui primárně ke srovnání s ostatními obcemi. Srovnání je vhodné pro obce ve stejne kategorii počtu obyvatel.

h) Ukazatel dluhové sluby

Podle Obrovského (nedatováno) jako dodatečný ukazatel pro hodnocení kvality rozpočtu sloui ukazatel dluhové sluby, což je poměr mezi celkovými prijmy po konsolidaci a součtem uhrazenchroku a splátek půjčených prostředků a dluhopisů. Je doporučeno, aby hodnota tohoto ukazatele nepřesáhla hranici 30 %, což naznačuje, do jaké míry jsou finanční závazky spojené s dluhem v souladu s celkovými prijmy a zachová tak zdravý poměr mezi prijmy a závazky obce.

4 Případová studie obce Čimelice

V rámci případové studie obce Čimelice je nejprve obec Čimelice představena. Následuje analýza rozpočtu rozdělená do tří částí na rozpočtové hospodaření, ukazatele likvidity a ukazatele zadluženosti.

4.1 Charakteristika obce Čimelice

Z Demografického portálu municipality (2024) lze zjistit, že Čimelice jsou česká obec s rozšířenou působností nacházející se v Jihočeském kraji v okrese Písek. Pod Čimelice spadá i vesnice Krsice. Jejich rozloha je 10,29 km² a podle ČSÚ na tomto území žije k 1. 1. 2023 1011 obyvatel, z nichž je 187 dětí do 15 let, 624 občanů ve věku od 16 do 64 let a 236 seniorů starších 65 let. Počet obyvatel v obci zvolna roste. Ač roste počet živě narozených, tak největší vliv na růst počtu obyvatel mají přistěhovalí. Hranici 1000 obyvatel obec překonala až v roce 2023. V měřených letech 2018–2022 byl počet obyvatel obce menší, než 1000, to znamená, že při srovnávání dluhu na obyvatele obcí se srovnávají s obcemi s 500–999 obyvateli. Katastrální plocha celé obce je 1029 ha. Padesát procent území zabírá orná půda, jednu desetinu katastru zabírají lesy. Čimelice se nachází přímo na hlavním silničním tahu z Prahy do Písku. Průměrná nadmořská výška obce je 400 m n.m. Územím protéká řeka Skalice a Čimelický potok.

Z webu Povodňový plán obce Čimelice (2022) lze zjistit, že řeka Skalice způsobila v letech 2002 a 2010 povodně na území obce. Z tohoto důvodu investuje obec do povodňového plánu. V okolí obce je hned několik vodních děl, které hlídají hladinu řeky. Na území Čimelice se nachází Bisingrovský rybník, vodní nádrž Kostelák, rybník Nerestec, Pivovarský rybník, rybník Stejskal a Valný rybník. Zastupitelstvo zřizuje povodňovou komisi a hláskou službu. V povodňové komisi je 8 členů včetně starostky, která jí předsedá. Hláskou službu obstarávají 3 členové. Komise pro povodňovou ochranu má za úkol řídit, koordinovat a monitorovat opatření na ochranu před povodněmi v obci Čimelice. Během povodňových událostí je odpovědná za zabezpečení bezpečnosti obyvatel a majetku. Její rozhodování se zakládá na doporučeních nebo příkazech, a v případech neshod schvaluje rozhodnutí prostřednictvím hlasování. Při rovnosti hlasů má rozhodující hlas předseda komise. V případě evakuace slouží místní restaurace, základní škola a sportovní hala jako evakuační místa.

Hlavní základnu má v Čimelicích rodinná velkoobchodní firma SIKO (2024), která je známá prodejem koupelen a kuchyní.

Obci Čimelice (2024) teče část příjmů díky rozparcelování a zasítování pozemků. Také pronajímá místní restauraci Na Hvížd'alce, kterou dříve provozovala, ale částka za nájem je v rozpočtu prakticky zanedbatelná.

4.2 Analýza rozpočtu

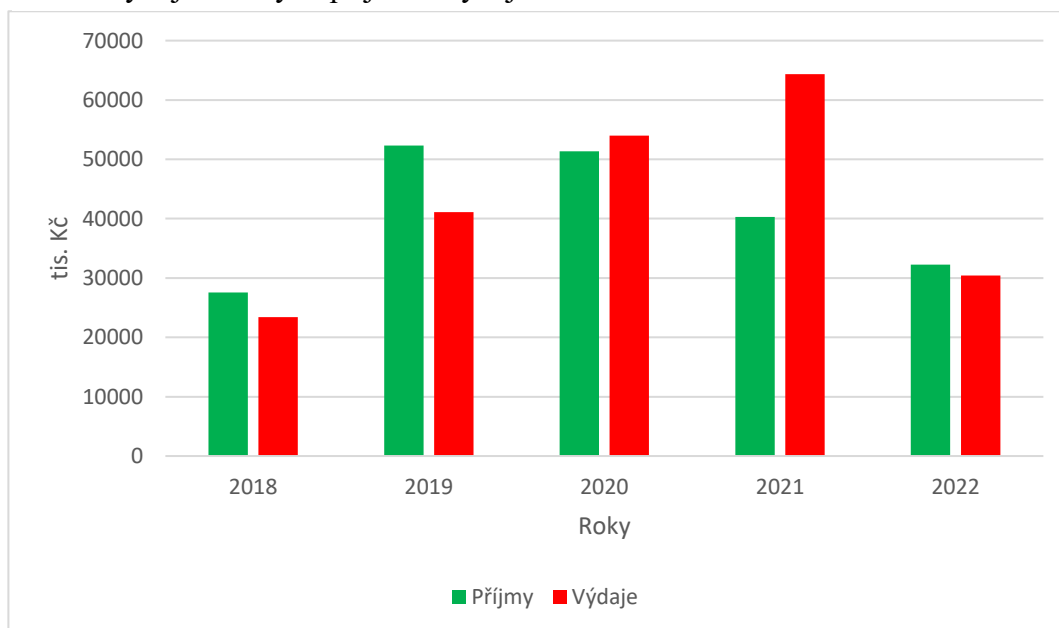
V této kapitole je provedena analýza rozpočtu. Jsou srovnány příjmy a výdaje v letech 2018–2022. Je doplněn kontext, proč se v určitých letech čísla vychylovala. Práce se ponoří do detailu do příjmů a jejich rozdělení na daňové, nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery. Je provedeno srovnání podílů těchto příjmů v roce 2022. Plnění rozpočtu je sledováno také v pětiletém období. Ve druhé části je provedena analýza vybraných ukazatelů jako jsou ukazatelé likvidity nebo podíly závazků na příjmech po konsolidaci a podíly pohledávek na příjmech po konsolidaci.

4.2.1 Rozpočtové hospodaření

a) Srovnání příjmů a výdajů

Na následujícím grafu 1 je vývoj všech příjmů a výdajů v letech 2018–2022.

Graf 1 Vývoj celkových příjmů a výdajů v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

Graf také graficky znázorňuje saldo rozpočtu. Je vhodný pro horizontální analýzu. Příjmy dosáhly svého vrcholu v roce 2019, kdy byl jejich objem 52 311 544 Kč. Od roku 2019 klesly až na hodnotu 32 237 533 Kč z roku 2022. To je pokles o 38 %. Výdaje rostly do roku 2021 až na hodnotu 64 369 721 Kč. V roce 2022 přišel pokles na nejnižší hodnotu od roku 2018. Samotné saldo při finanční analýze obce nelze přímo interpretovat, navíc když neznáme strategii obce. Proto je použit index provozních úspor.

b) Index provozních úspor

V tabulce 1 je naznačen výpočet salda běžného rozpočtu, který slouží k výpočtu indexu provozních úspor. Oba ukazatele mají výpovědní hodnotu, kterou lze interpretovat.

Tabulka 1 Index provozních úspor v letech 2018–2022

Roky	2018	2019	2020	2021	2022
Běžné příjmy (tis. Kč)	23800,80	35481,53	51294,25	40251,31	31737,87
Běžné výdaje (tis. Kč)	18953,14	30355,88	24164,07	28271,87	26386,29
Saldo běžného rozpočtu (tis. Kč)	4847,66	5125,65	27130,19	11979,43	5351,58
Index provozních úspor	20,37 %	14,45 %	52,89 %	29,76 %	16,86 %

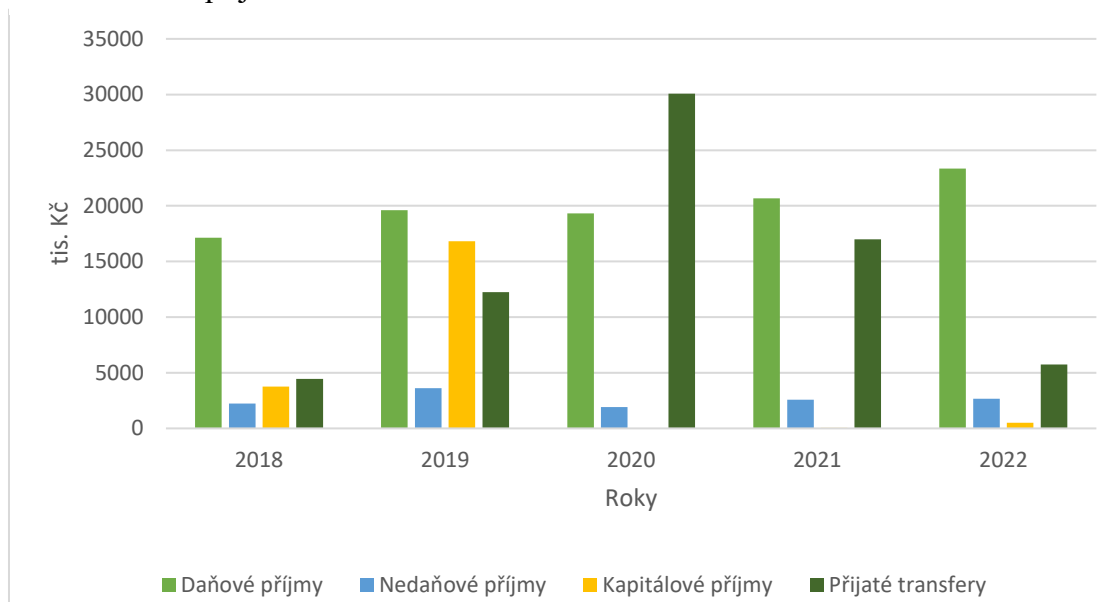
Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

Saldo běžného rozpočtu by mělo být kladné a co nejvyšší. V každém měřeném roce vychází kladně. Index provozních úspor je podílem přebytku provozního rozpočtu s běžnými příjmy. Ideální hodnota tohoto ukazatele je 25 %. Obec se na optimální hodnotě nacházela v roce 2018. Pod optimem vycházel index provozních úspor v letech 2018 a 2022, kdy mohla obec využít na krytí svých investičních záměrů 14,45 % a 16,86 %. V roce 2020 dosáhl index dokonce 52,89 % a v roce 2021 29,76 %. Ani v jednom z měřených roků neklesla hodnota pod 10 %, což je spodní hranice, kam by hodnota už neměla klesat. Průměrně v 5letém intervalu vychází index provozních úspor 26,87 %.

c) Příjmy rozpočtu v letech 2018–2022

V následujícím grafu 2 jsou příjmy rozděleny na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery. Graf slouží jako přehled příjmů a je vhodný pro horizontální analýzu.

Graf 2 Přehled příjmů v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

Daňové příjmy od roku 2018 zvolna rostly až do roku 2022 o 36 % z 17 121 592 Kč na 23 332 281 Kč. Výjimkou byl drobný pokles mezi roky 2019 a 2020. V letech 2018–2022 tvořily daňové příjmy hlavní zdroj příjmů. Ale nejvyšší hodnotu jednotlivého příjmu měly přijaté transfery v roce 2020. Dle závěrečného účtu z roku 2020 je tento nárůst způsoben zvýšením položky „krátkodobé přijaté zálohy na transfery,“ která se z 381 287 Kč zvýšila na 21 574 143 Kč. Stát poskytnul ze státního rozpočtu v rámci kapitoly všeobecná pokladní správa 20 000 000 Kč na akci: „Změny budov areálu ZŠ Čimelice.“ Konečná cena této zakázky byla 29 760 000 Kč, tudíž 9 760 000 Kč financovala obec sama.

Kapitálové příjmy byly výrazně vyšší v roce 2019. Za tento nárůst mohla položka příjem z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku ve výši 15 110 000 Kč.

V rámci vertikální analýzy tvořily v roce 2022 daňové příjmy 72 %, přijaté transfery 18 %, nedaňové příjmy 8 % a kapitálové příjmy 2 % příjmů.

d) Ukazatel finanční stability

V následující tabulce 2 je naznačen výpočet ukazatele finanční stability, který je podílem běžných příjmů na celkových příjmech.

Tabulka 2 Ukazatel finanční stability v letech 2018–2022

Roky	2018	2019	2020	2021	2022
Běžné příjmy (tis. Kč)	23800,80	35481,53	51294,25	40251,31	31737,87
Celkové příjmy (tis. Kč)	27562,423	52311,544	51326,593	40292,125	32237,533
Hodnota ukazatele	86,35 %	67,83 %	99,94 %	99,90 %	98,45 %

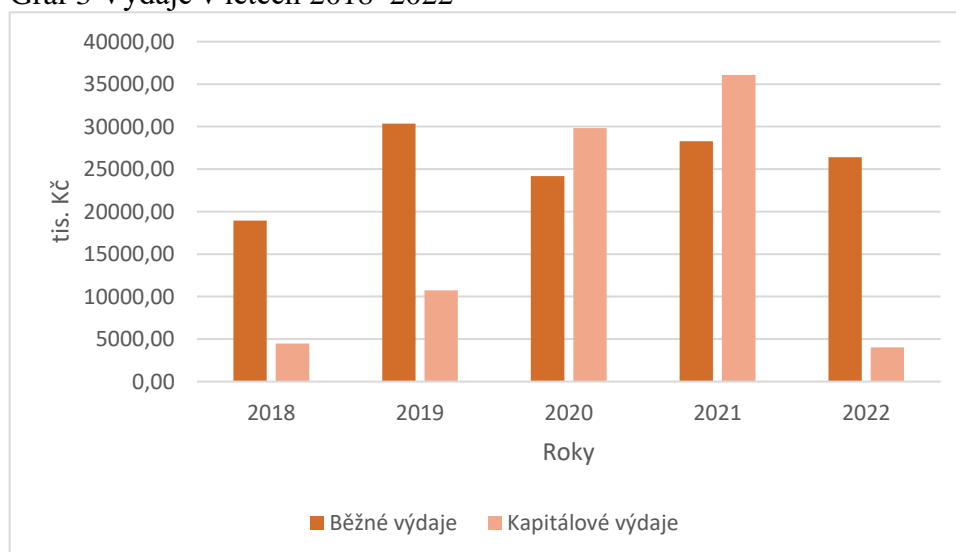
Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

Ukazatel finanční stability ukazuje, jak moc je obec závislá na mimořádných příjmech. Čím větší je hodnota ukazatele, tím méně je obec závislá na mimořádných příjmech. Obec v letech 2020–2022 obdržela velmi malé množství mimořádných příjmů na rozdíl od let 2018 a 2019. Celkový průměr za posledních 5 let je 90,5 % a za poslední 3 roky 99,4 %.

e) Výdaje rozpočtu v letech 2018–2022

V grafu 3 je přehled výdajů, které jsou rozděleny na běžné a kapitálové. Graf je vhodný pro horizontální analýzu. Slouží k rozboru výdajů.

Graf 3 Výdaje v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

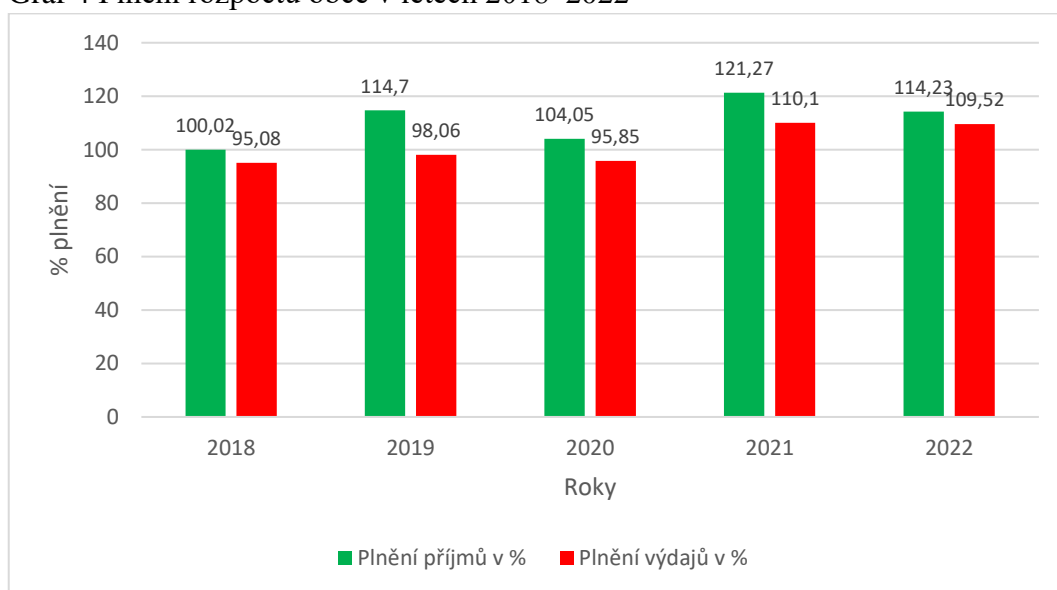
Běžné výdaje narostly z roku 2018 na rok 2019 o cca 60 % na 30,355 miliardů Kč. Největší nárůst zaznamenaly výdaje na neinvestiční nákupy a neinvestiční transfery, zatímco výdaje na platy zůstaly téměř stejné. Od roku 2019 k podobně velké změně nedošlo a výše běžných příjmů má kolísavý trend.

Kapitálové výdaje zaznamenaly své nejvyšší hodnoty v letech 2020 a 2021, kdy dokonce přesáhly i běžné výdaje. V těchto letech jsou kapitálové výdaje vyšší kvůli investičním nákupům do dostavby kanalizace a do změn budov areálu ZŠ Čimelice.

f) Plnění rozpočtu obce

Graf 4 procentuálně znázorňuje plnění rozpočtu v letech 2018–2022. Ukazuje, jak je obec schopna předvídat příjmy a výdaje.

Graf 4 Plnění rozpočtu obce v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

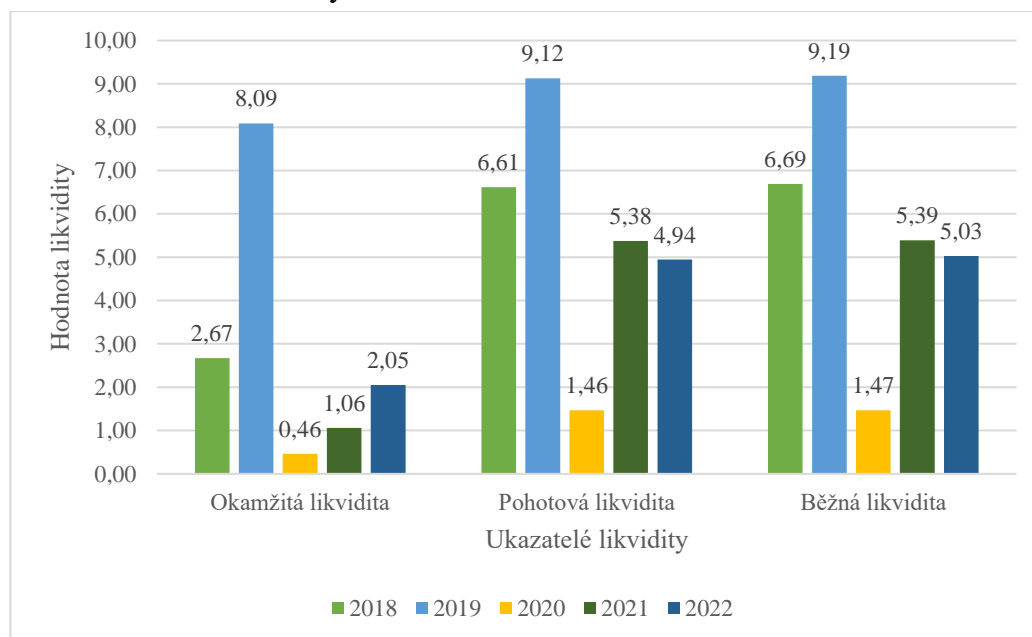
Ke grafu plnění příjmů a výdajů byly použity hodnoty srovnání rozpočtu po změnách a rozpočtu ve skutečnosti. Obecně je náročné odhadovat příjmy, protože obec netuší, které přijaté transfery obdrží. Co se ostatních typů příjmů týče, obec se v plnění pohybuje kolem 100 % s až 5 % odchylkou. Naopak v plnění přijatých transferů se mívá až o stovky procent. Vidíme, že v roce 2018 byly příjmy velmi dobře odhadnuty. Naopak v dalším u roce už obec obdržela na přijatých transferech výrazně víc, než s čím počítala. Ale až do roku 2020 zvládla dobře plnit výdajovou stránku rozpočtu jako celek.

Při sledování jednotlivých položek výdajů lze zjistit, že plnění běžných a kapitálových výdajů se velmi liší. V roce 2018 bylo plnění obou složek ještě okolo 95 %, ale už v dalším roce bylo plnění běžných výdajů 122 % a kapitálových 63 %. Od roku 2019 se trend plnění obou položek zlepšuje na hodnoty 111 % pro běžné výdaje a 98,73 % pro kapitálové výdaje, nicméně v letech 2021 a 2022 je plnění výdajové stránky na 110 %. Tento fakt vyvažuje to, že příjmová stránka byla v těchto letech podhodnocována ještě více než v letech minulých.

4.2.2 Ukazatelé likvidity

Graf 5 obsahuje přehled ukazatelů likvidity v letech 2018–2022. Obsahuje data okamžité likvidity, pohotové likvidity i běžné likvidity.

Graf 5 Ukazatelé likvidity v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

a) Okamžitá likvidita

Okamžitá likvidita je podílem finančního majetku s krátkodobými závazky. V toleranci doporučeného rozpětí 0,2 a 0,6 se nacházela pouze v roce 2020, kdy měla hodnotu 0,46. Ve všech ostatních letech byla příliš vysoká. Ukazuje to, že obec by měla určitě více investovat. Zároveň se může hodnota ukazatele odvíjet od strategie obce například v dobách finanční nejistoty.

b) Běžná a pohotová likvidita

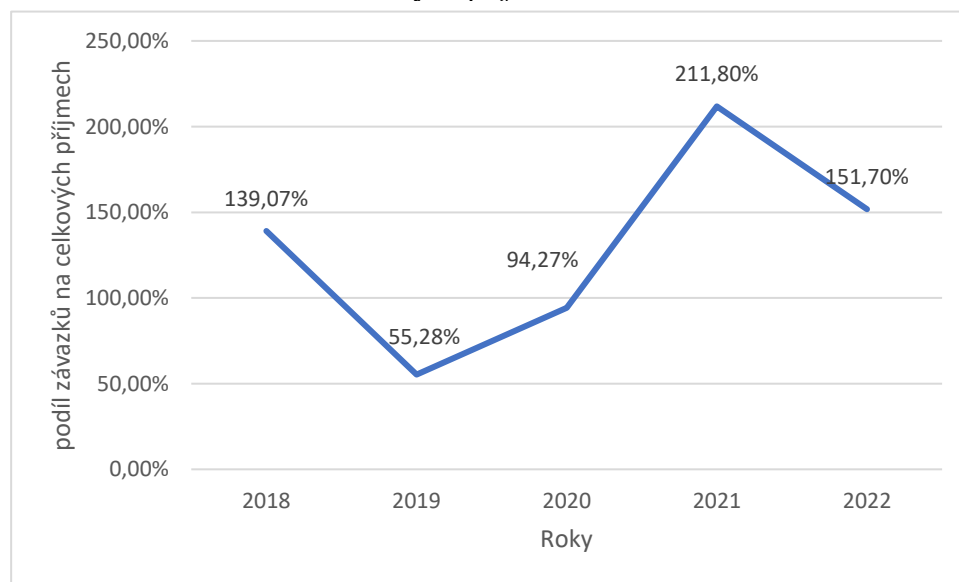
Běžná likvidita je podílem oběžných aktiv s krátkodobými závazky. Pohotová likvidita je totéž, jen oběžná aktiva jsou menší o zásoby. Vzhledem k tomu, že zásoby jsou v naší obci téměř zanedbatelnou částkou v rozvaze, tak obě likvidity se liší pouze v řádu setin. Podobně jako u okamžité likvidity se pohotová likvidita nachází ve své optimální šíři 1–1,5 v roce 2020. V témže roce je běžná hodnota pod optimálním rozpětím, které je 1,5–2,6, což je jediný takový případ v měřeném období. Ve zbylých čtyřech letech je hodnota opět vysoko nad optimem. Obec by v roce 2022 zaplatila své krátkodobé závazky oběžnými aktivy 5,03x. To znamená, že obec má velmi malé riziko platební neschopnosti.

4.2.3 Ukazatelé zadluženosti

a) Podíl závazků na celkových příjmech

Graf 6 ukazuje vývoj podílu závazků na celkových příjmech v procentech v letech 2018–2022. Podíl závazků na celkových příjmech se vypočítá podílem cizích zdrojů s celkovými příjmy po konsolidaci. Tento ukazatel značí jak moc je obec zatížena závazky.

Graf 6 Podíl závazků na celkových příjmech v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

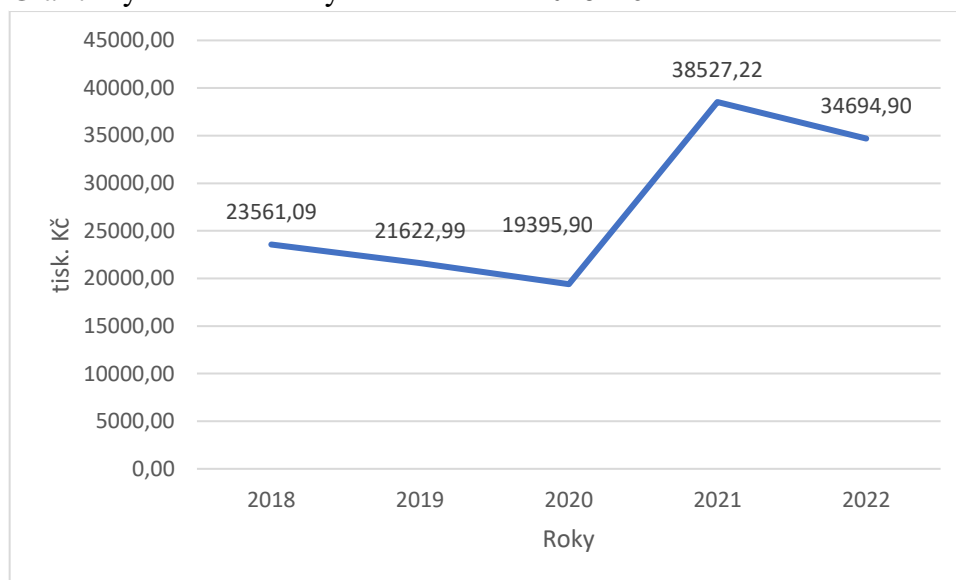
Obec byla v roce 2018 zatížena závazky ze 139 %. Následné dva roky se držela pod 100 %, v roce 2019 byla hodnota na minimu 55,28 % ale v roce 2021 zaznamenala raketový

vzrůst až na 212 %. V roce 2022 začalo zatížení klesat na přijatelnější hodnotu, ale bylo stále na vysokých 152 %.

b) Výše dluhu na obyvatele

Graf 7 obsahuje křivku vývoje výše dluhu na obyvatele obce Čimelice v letech 2018–2022. Ukazatel je vhodný ke srovnání s ostatními obcemi s podobným počtem obyvatel.

Graf 7 Výše dluhu na obyvatele v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Čimelice (2024)

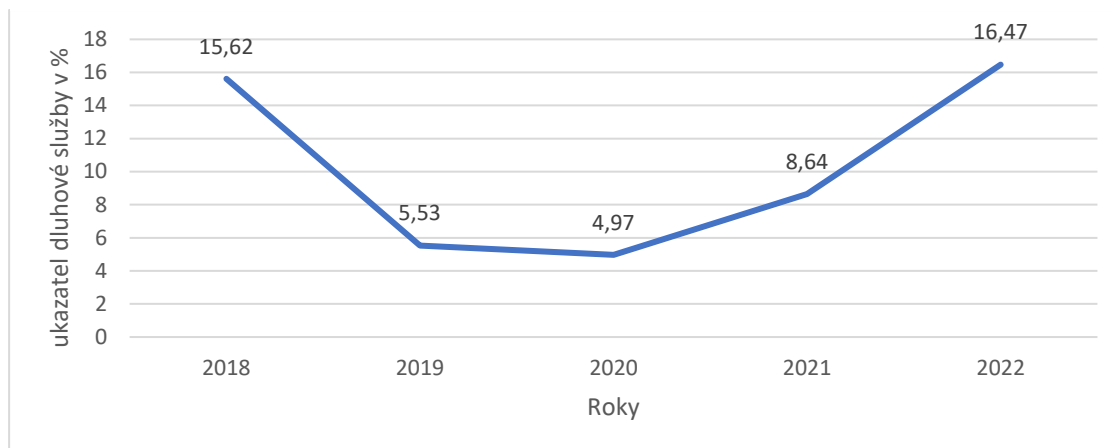
Vzhledem k tomu, že průměrný dluh na obyvatele zadlužené obce s 500–900 obyvateli byl v roce 2021 na 11 589 Kč a v roce 2022 na 13 373 Kč, tak se obec v těchto letech pohybovala vysoko nad průměrem s 38 527 Kč v roce 2021 a 34 695 Kč v roce 2022. V letech minulých byla také nad průměrem, ale ne v takovém množství. Důležitější je, jak je obec schopna dluh krýt, o čemž pojednává další ukazatel.

c) Ukazatel dluhové služby

Graf 8 obsahuje vývoj ukazatele dluhové služby v letech 2018–2022. Tento ukazatel vyjadřuje, do jaké míry jsou všechny platby, zahrnující jak splátky dluhu (jistiny), tak i úroky, kryty konsolidovanými příjmy za konkrétní rok. Jinými slovy, ukazuje, jaký podíl celkových příjmů může být využit k úhradě dluhových závazků, včetně jak částky plynoucí z jistiny dluhu, tak i nákladů spojených s úroky. Tento ukazatel je klíčový pro hodnocení

finanční stability a schopnosti splácet dluh, protože ukazuje, zda jsou dostatečné příjmy k pokrytí finančních závazků spojených s úvěry.

Graf 8 Ukazatel dluhové služby v letech 2018–2022

Zdroj: vlastní zpracování, Monitor (2024)

Obec ani v jednom z měřených roků nepřekročila hranici 30 %, která by mohla být do budoucna problematická. Průměrná hodnota za 5 let činila 10,25 %. Maximální hodnota byla 16,47 % v roce 2022 a minimální 4,97 % v roce 2020. Všechny hodnoty se tedy pohybují pod 20 %. To znamená, že z hlediska dlouhodobé i krátkodobé finanční stability je riziko minimální.

5 Zhodnocení a doporučení

Na základě výsledků z praktické části, kde byly analyzovány vybrané ukazatele, lze zhodnotit financování obce Čimelice v letech 2018–2022. Z analýzy rozpočtu bylo zjištěno, že obec hospodařila s přebytkem v letech 2018, 2019 a 2022. V letech 2020 a 2021 skončilo hospodaření se schodkem rozpočtu. Příjmy rostly do roku 2019. Následoval postupný pokles až do posledního roku měření. Pro hodnocení je ovšem vhodnější saldo provozního rozpočtu, které se týká běžných příjmů a běžných výdajů. Obec ve všech měřených letech skončila s přebytkem provozního rozpočtu, což je známkou dobrého finančního zdraví. Zároveň proběhl výpočet indexu provozních úspor, který by se měl pohybovat okolo 20 %. Průměrně vychází 26,87 %, ale nelze opomenout velké meziroční výkyvy. V roce 2019 byl tento ukazatel na minimu pětiletého měření 14,45 % a další rok na maximum 52,89 %. I zde si obec vede dobře. Hodnoty pod 10 % by mohly znamenat potíže do budoucna.

Ukazatel finanční stability odhaluje, že obec si v tomto směru vede v posledních třech letech měření velmi dobře a dosahuje téměř 100 % co se týče závislosti na běžných příjmech. Obec se tak nemusí tolik spoléhat na mimořádné příjmy.

Z ukazatelů likvidit vyplývá, že obec má minimální riziko platební neschopnosti. Okamžitá hodnota se nacházela v optimálním intervalu 0,2–0,6 pouze v roce 2020. V ostatních letech se hodnoty nacházely vysoko nad optimem. Běžná a pohotová likvidita měly téměř podobné hodnoty a zajisté podobný trend, protože položka zásoby, která obě ukazatele odlišuje, je v případě obce Čimelice minimální. Ve všech letech kromě roku 2020 se opět nacházely oba ukazatele vysoko nad optimem. V roce 2020 se pohotová likvidita pohybovala v optimálním intervalu 1–1,5. Běžná likvidita v témže roce skončila těsně pod minimálním optimem v hodnotě 1,6. V roce 2022 vyšla běžná likvidita 5,03, což znamená, že by obec za pomoci oběžných aktiv zaplatila krátkodobé závazky 5,03x.

Obec Čimelice byla v roce 2022 podle podílu závazků na celkových příjmech zatížena závazky ze 151,7 %, což je výrazné zlepšení oproti roku 2021. Trend směřuje zpět pod hranici 100 %. Problematicky by se mohlo jevit, že ve výši dluhu na obyvatele se obec dlouhodobě pohybuje velmi vysoko nad průměrem obcí s 500–999 obyvateli, ale hned další ukazatel, kterým je ukazatel dluhové služby, dává najevo, že dluh se pro obec nejeví jako dlouhodobý problém, který by měl ovlivnit její finanční stabilitu. V letech 2020–2022 byl zaznamenán nárůst, ale to bylo spojené s investicemi.

Obec Čimelice může mít velmi slušné krátkodobé i dlouhodobé vyhlídky. Běžné příjmy stále bez problému pokrývají běžné výdaje. Ve všech klíčových ukazatelích si vede dobře. Vyzdvihl bych plnění rozpočtu, které muselo být v době pandemie covidu-19 složité, ale obec nic nepodcenila a držela si velmi dobré hodnoty i v těžkých časech. V minulých letech zainvestovala do rekonstrukce základní školy Čimelice, stavby čističky odpadních vod a dostavby kanalizace. I tak si myslím, že má obec pro to investovat více. Nabízí se investice do rekonstrukce městské infrastruktury nebo oprav budov ve správě obce.

6 Závěr

Cílem práce bylo zhodnotit relevanci struktury obecního rozpočtu vybrané obce. Částečným cílem, který vedl k naplnění hlavního cíle, byl rozbor struktury rozpočtu obce Čimelice. Dále pak bylo cílem posoudit podobu rozpočtu prostřednictvím běžně využívaných metod hodnocení.

V první kapitole byli představeni lidé, kteří se zabývají problematikou financování územních samospráv jak v Česku, tak ve zahraničí. Byli tam představeni i odborníci na finanční analýzu. V další části byla popsána teorie fiskálního federalismu a její modely. Systém financování územních samospráv byl v České republice z teoretického pohledu kombinovaný. Problém byl, že obce velmi těžko odhadují, které transfery se k nim od státu dostanou. Teorie fiskálního federalismu se zabývá financováním samospráv a jejich vztahu s vyššími úrovněmi samospráv. Důležitá je otázka decentralizace na vyšších úrovních samospráv.

V další části byl popsán vznik a struktura rozpočtu. Rozpočet se skládá z příjmů a výdajů. Příjmy jsou daňové, nedaňové a kapitálové a přijaté transfery. Výdaje jsou buď běžné nebo kapitálové. Příjmy i výdaje se mohou dělit na investiční a neinvestiční. Součástí kapitoly o financování obce bylo i téma efektivnosti zacházení s výdaji a zadluženosti obce.

Na závěr teoretické kapitoly byla popsána finanční analýza. Kromě základní charakteristiky došlo k výběru ukazatelů, které jsou vhodné pro zhodnocení financování územní samosprávy. Mezi nimi jsou index provozních úspor, ukazatel finanční stability, plnění rozpočtu obce, ukazatelé likvidity a ukazatelé zadluženosti.

V praktické kapitole byla nejprve představena samotná obec Čimelice. Součástí její charakteristiky byla demografie, geografie a okolní vlivy. Druhá část, která se týkala analýzy rozpočtu obce, byla rozdělena na tři podkapitoly, kterými byly rozpočtové hospodaření, ukazatelé likvidity a ukazatelé zadluženosti. Z provedených analýz došla práce k závěru, že obec si v měřených ukazatelích vede velmi dobře. Také bylo navrženo další investování a to například do infrastruktury nebo dalších budov ve správě obce.

7 Seznam použitých zdrojů

BUCHANAN, J. M. 1995. *Federalism as an Ideal Political Order and an Objective for Constitutional Reform* [online]. Publius, 25(2), 19–27s.[cit. 2023-12-15]. Načteno z: <http://www.jstor.org/stable/3330825>.

Čimelice. 2022. *Povodňový plán obce Čimelice* [online]. [cit. 2024-01-10]. Načteno z: https://jihocesky.dppcr.cz/web_549339/index.html?0-uvod.htm.

Čimelice. 2024. *Závěrečný účet* [online]. [cit. 2024-02-10]. Načteno z: <https://www.cimelice.cz/zaverecny%2Ducet/ds-1080/p1=3036>.

ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

Demografický portál municipality. 2024. *obec Čimelice* [online]. [cit. 2024-01-22]. Načteno z: <https://www.demografickyportal.cz/moje-app/?actionApp=muni&myappid=549339&parentID=549339&parentType=muni&visitor=1>.

KAMENÍČKOVÁ, V. 2023. *Dluh obcí a jejich úspory* [online]. Deník veřejné správy. [cit. 2024-01-25]. Načteno z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6903717>.

Ministerstvo financí České republiky. 2023a. *Zpráva o vývoji rozpočtového hospodáření obcí, dobrovolných svazků obcí a krajů k 30. 6. 2023* [online]. [cit. 2024-01-29]. Načteno z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2023/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-obci-dobr-52880>.

Ministerstvo financí České republiky. 2023b. *Zadluženost územních rozpočtů v roce 2022* [online]. [cit. 2024-01-29]. Načteno z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni->

rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2022/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-2022-53918.

Monitor. 2024. *OBEC ČIMELICE (PÍSEK)* [online]. Ministerstvo financí České republiky. [cit. 2024-02-15]. Načteno z <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00249599/>.

NERV. 2022. *Návrhy NERV na snížení výdajů a zvýšení příjmů* [online]. Vláda ČR. 19 s. (PDF). [cit. 2024-01-15]. Načteno z vlada.gov.cz: <https://vlada.gov.cz/assets/media-centrum/aktualne/Navrhy-NERV-na-snizeni-vydaju-a-zvyseni-prijmu.pdf>.

KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ, Daniel REMEŠ a Karel ŠTEKER. 2017. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktualizované vyd. Praha: Grada. 232 s. ISBN 978-80-271-0563-2.

OBROVSKÝ, J. Nedatováno. *Jak připravovat rozpočet obce* [online]. Moderní obec. [cit. 2024-02-02]. Načteno z: <https://moderniobec.cz/jak-pripravovat-rozpocet-obce/>.

OPLUŠTILOVÁ, I. 2012. *FINANČNÍ ZDRAVÍ OBCÍ A JEHO REGIONÁLNÍ DIFERENCIACE* [online]. [cit. 2024-02-02]. Disertační práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. RNDr. Jaroslav Maryáš, CSc. Načteno z: https://is.muni.cz/th/tg8xi/DisP_Oplustilova_final.pdf.

OREZIAK, L. 2018. *Fiscal federalism and a separate budget for the euro area* [online]. [cit. 2024-01-02]. International Journal of Management and Economics, s. 85-98. e-ISSN 2299-9701. Načteno z <https://sciendo.com/article/10.2478/ijme-2018-0012?tab=article>.

PAVLÍK, M. 2014. *Jak úspěšně řídit obec a region: cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. 1. vyd. Praha: Grada. 160 s. ISBN 978-80-247-5256-3.

PEKOVÁ, J. 2011. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 588s. ISBN 978-80-7357-614-1.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1992. *Ústava České republiky* [online]. [cit. 2024-01-27]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Načteno z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

PROVAZNÍKOVÁ, R. 2015. *Financování měst, obcí a regionů*. 3. vyd. Praha: Grada. 288s. ISBN 978-80-247-5608-0.

RŮČKOVÁ, Petra. 2021. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 7. aktualizované vydání. Praha: Grada. 172 s. ISBN 978-80-271-3124-2.

SANDERS, M. 2021. *The Problem with Pareto* [online]. [cit. 2024-01-29]. Kings' s College London. Načteno z: <https://www.kcl.ac.uk/news/the-problem-with-pareto>.

SIKO. 2024. *Historie SIKO* [online]. [cit. 2024-01-27]. Načteno z SIKO: <https://www.siko.cz/historie>.

VOCHOZKA, M. 2020. *Metody komplexního hodnocení podniku*. 2. vyd. Praha: Grada. 480 s. ISBN 978-80-271-1701-7.

Zákon o obcích, 2000. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Zákon o rozpočtovém určení daní, 2000. Zákon č.243/2000 Sb., zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, 2000. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon o svobodném přístupu k informacím, 1999. Zákon č. 106/1999 Sb., Zákon o svobodném přístupu k informacím.

ZDRAŽIL, P. 2019. *ZMĚNY VE STRUKTUŘE VÝDAJŮ ČESKÝCH MUNICIPALIT. XXII. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.*
Brno: Masarykova univerzita. 900 s. ISBN 978-80-210-9268-6.

8 Seznam tabulek a grafů

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Index provozních úspor v letech 2018–2022	31
Tabulka 2 Ukazatel finanční stability v letech 2018–2022	33

8.2 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj celkových příjmů a výdajů v letech 2018–2022	30
Graf 2 Přehled příjmů v letech 2018–2022	32
Graf 3 Výdaje v letech 2018–2022	33
Graf 4 Plnění rozpočtu obce v letech 2018–2022	34
Graf 5 Ukazatelé likvidity v letech 2018–2022	35
Graf 6 Podíl závazků na celkových příjmech v letech 2018–2022	36
Graf 7 Výše dluhu na obyvatele v letech 2018–2022	37
Graf 8 Ukazatel dluhové služby v letech 2018–2022	38